

Arne Ivarsson

Hänt i Holaveden

Hösten 2009 avslutade jag mitt skrivande om Stavabygden – gränsbygden. Det omfattar 26 byar med människor, händelser, vägar, odling och bebyggelsehistoria under 400 år. Biblioteket i Ödeshög har nu lagt ut detta på nätet. Det finns också för utlåning att läsa för den som inte har dator.

Det var mina ögon som satte stopp för skrivandet då. Att läsa arkivhandlingar kräver pigga ögon. Mina ögon orkade inte längre. Jag var tvungen att sätta punkt. Men i begränsad omfattning kan jag ändå fortsätta med skrivandet.

I mitt källmaterial i datorn, har jag mycket som jag kan fortsätta att arbeta med. Många människoöden finns lagrade i min dator. Jag vill gärna berätta mera om människor och händelser som jag förut bara nämnt i korthet. Hur många berättelser det blir, det får vi se.

Dessa människoöden och händelser är både från äldre och nyare tid.

I mer än 40 år har jag samlat på uppgifter från gamla tider. Det har varit om händelser, om gammal folktro, om troll och spöken, men framför allt har jag velat berätta om människoöden.

Hör gärna av dig och lämna synpunkter på mina berättelser.

Jönköping i juni 2011

Arne Ivarsson
Kungsgatan 13,
553 31 Jönköping,
Tel 036/71 32 33
(arnei-1@hotmail.com)

Bröllopet i Narbäck 1930

Mina föräldrars bröllop.

Den 14 juni 1930 var en lördag. Det var vackert väder och försommarblommorna var som vackrast, på ängar, i hagar och på vägkanterna.

I Narbäck hölls bröllop. Det var Ivar från Öjan och Astrid från Narbäck som gifte sig. De hade *haft sällskap* i tio år, ända sedan de var 15 år. Det var Ivars äldsta bror Henry som från början skapat kontakten. Henry hade med sig sin yngre bror Ivar till Narbäck. Där fanns nämligen en piga som hette Anna och den hade Henry *tittat på* länge.

Varför tog Henry med sig sin lillebror Ivar dit då? Jo därför att Ivar skulle då sysselsätta Astrid och då fick Henry och Anna ostörda ägna sig åt varandra. Någon tid senare upphörde Henrys uppvaktning av Anna. Hon gifte sig i stället med Gunnar Hjertstedt i Kleven. Henry gifte sig med Märta från Grankärr.

Men kontakten mellan Ivar och Astrid fortsatte, och fördjupades. Så har Rune berättat, Astrids yngre bror.

Ivar hade således under lång tid uppvaktat Astrid, närmare bestämt i ett 10-tal år. Bröllop blev utsatt och de skulle bo i Gyllinge Norrgård. Denna gård hade Ivar köpt av Gustav och Alma Jakobsson för 11.000 kronor. Det var nog Ernst som ordnat köpet, sa Ivar. Där skulle de bo. Ernst ville nog ha oss nära. Gyllinge och Öjan var nästgårds. Men åter till bröllopet.

Hur började dagen. Mor Astrid funderade över frågan och svarade sedan: *Jag vet inte om jag mjölkade korna på morgonen.*

Bröllopet i Narbäck startade med vigseln och det var ungefär mitt på dagen. Men förberedelserna hade pågått länge, med mat och med utsmyckning. Två höga granar vid infarten. Så skulle det vara på den tiden. Astrid hade vit klänning med slöja och krona. Det var Ödeshögs kyrkas brudkrona. Den hade hämtats dagen innan. Ester i Krokek hade *töfsat te håret på mej och klätt mej*, berättar Astrid.

Ivar hade frack. Det hade också alla manliga bröllopgäster, de som hade en frack vill säga. Brudbuketten var röda rosor från Linddalen. Anna och Oskar Hjertstedt hade med sig den när de kom.

Vigseln ägde rum på andra våningen i östra gården i Narbäck och förrättades av prosten Värnborg. *Jag var nog rätt nervös* trodde Ivar.

Det var många bröllopgäster. I första hand folket i bygden samt släktingar från Adelöv, Gallemålen, Kärr, Sten och från Tranås. På Ivars sida var folk från Öjan och Gräsberg och Rossholmen.

Bröllopet pågick i tre dagar. Hulda i Steninge, en gammal gumma, syster till skomakarn lagade bröllopsmaten. Skomakarn var Fingals far.

Ellen och Ivan i Kleven var värdfolk. De var syskon och hade en gård i Kleven på den tiden. Ester i Krokek serverade.

Det var totalt ett hundratal gäster. Några av deras vänner kunde inte vara med på grund av att de väntade barn. Märta var inte med, hon väntade Mats, Edeborg väntade Elsy och var inte heller med, inte heller Ester i Nyttorp, hon väntade Siv,

De allra flesta gästerna kom med häst och vagn eller kom till fots. Någon enstaka hade bil, t.ex. Andersson i Aneby. Men han hade inte tid att komma på lördagen, han kom inte förrän på söndagen. Men det kom en bil även första dagen. Det var Bertil Yxne. Från Gallemålen och andra byar i Adelöv kom de med häst och vagn.

Då och då under bröllopfesten ropades *Brudparet ut!* Då fick brudparet åtföljda av tärnor och marskalkar gå ut och ta en liten runda innan de vände in i huset igen. Mor Astrid minns att då var Albert från Lilla Krokek framme och gick framför dem och spelade munspel *och gjorde sjåter*. Denne Albert var kanske lite enfaldig men var en glad och oförarglig person.

Från Andersson i Aneby fick de ett dussin kaffeskedar i silver. Andra presenter var silverskålar, koppargrytor, en kittel m.m.

Andra presenter var en ko från Astrids föräldrar, en ko från Ivars föräldrar, kanske två.

En ko köpte Ivar på marknaden i Gränna, den kostade troligen tre hundra kronor och köpet avslutades med kaffe på Rams. En ko fick de också från Hilma i Kärr. Den hämtade Ivar där och gick någon liten väg mot Sutarp och vidare till Björstorp. Två räfsor fick de av gamle Palm.

Detta har far och mor, Ivar och Astrid berättat om bröllopet. Efter bröllopet var det gården i Gyllinge som väntade. Bröllopsresan gick således från Narbäck till Gyllinge.

Lagom efter flyttningen till Gyllinge fick de börja med slåttern. Där var 25 slåtterdagar på gården. Vid något tillfälle hade de slåttergille. Det var på Toängen, i norr närmast gränsen mot Öjan. I regel slogs gräset innan korna fick beta. På den tiden *slogs varenda bit*. Vägrenar och åkerrenar, ängar och hagar.

På gården hade de sex kor och en häst. Hästen hette Blända. Ett hönshus fanns med höns och tupp. En sugga fanns också i lagårn. Vagnar fanns, men inga med gummihjul. En fjädervagn samt skogsvagnar, ett rackåk med fotsack. Cyklar hade de inte från början. Senare köpte de var sin monark-cykel.

Från början fanns inga maskiner på gården. Bara handredskap, som liar, plogar, årder m.m. Blända drog plogen, men inte ensam, då lånades en häst av Gunnar i Södergården. Senare köptes en slåttermaskin för enbet. Då fick han också hjälpa Robert i Gyllinge. Denne hade ingen slåttermaskin.

En båt hade gjorts av gamle Palm i Porsarp. Den låg sedan i sjön i Gyllinge. En och annan gädda drog de upp där.

Mjölken separerades och kärnades till smör. I början fanns ingen transport till mejeri. Smöret såldes till Lina Tallberg och i Ödeshög. Ibland till affären i Kvatarp. Men några år in på 30-talet blev det transport till mejeriet i Duvebo, som då uttalade Därbo.

Ivar körde de första transporterna till mejeriet i Duvebo, det var i början via Narbäck och ut till Ren och landsvägen till Duvebo. Det var med parhästar som Henry hade.

De fick då 7½ öre för mjölken. För smöret fick de kanske ett par kronor, kanske 2:50.

Depressionen kom på 30-talet. Ivar var skyldig Gustav och Alma tror han sex tusen. En gång om året åkte Ivar dit och betalade räntan. Efter ett antal år kunde han betala skulden. Därutöver hade de ett hypotekslån i bank. Det följde gården och hade förmånlig ränta.

År 1937 flyttade de till Munkeryd. Någon tid brukade de även gården i Gyllinge.

Avslutningsvis säger mor Astrid att hon inte vill uppleva detta en gång till, detta hårda slit.

Det blev också några uppgifter om andra bröllop. Till bröllopet i Grankärr 1924, där Henry och Märta gifte sig, åkte de buss. 1929 hölls bröllop i Mjölby mellan Einar och Rut. Astrid hade då en praktikplats på Kneipen i Tranås. Hon var där och lärde sig laga mat. Till bröllopet i Mjölby åkte hon tåg. Ivar följde henne till tåget sedan. Det var nyårsafton 1929. Liksom vid bröllopet i Grankärr var det många människor från bygden även där. De åkte förmodligen i gemensam buss.

Detta var deras berättelse om bröllopet i Narbäck. Far och mor har berättat mycket mera. Jag har bandat deras berättelser om människorna i bygden i början av 1900-talet, om Stava hamn, om Stava missionshus och verksamheten där. Det kan bli många berättelser om forna tider.

Arne Ivarsson